

השוכר את האומנין פרק ששי בבא מציעא ע"א.

עין משפט
גר מצוה

(א) לקמן קט; (ב) נעיל
ע"א; (ג) ע"ב; (ד) ז"ל
שכר; (ה) ז"ל לטור;
(ו) ז"ל לטור.

תורה אור השלם

1 והארץ לא תמכר
לצמחת בי לי הארץ כי
גרים ותושבים אתם
עמדי: וקרא בה כג

לרכוש שאני. שמה תפול תחמיו בגשר או שתשליכנו בלחם הפחתים: ואין לו עליו. אין לשוכר על המשכיר: אלא תרעומת. שהשכיר לו חמור כחובה: דשניה למיגר. מוצא חמור אחר כאן לשוכר: אם יש בדמים של נצילה: ליקח. זו חמור כל שהוא: יקח. וישלים

דרכו דהא שיעבד לו חמור זה ותנן במתניתין (א) ממה חייב להעמיד לו חמור אחר. ומשני בשאין דממיה ליקח: ופרכינן ואם יש דממיה לשוכר. ימכור שוכר זה את הנצילה באשר הוא שם וישכור חמור לעצמו דהא שיעבד לו חמור זה ותנן במתני' ממה חייב להעמיד לו חמור אחר: לא מפנין קרנא. וכי תנן במתני' חייב להעמיד לו חמור [אחר] היכא דמתה בעודה בבית הבעלים דמוסיף ולוקח חמור ולא כליא קרנא אבל למוכרה ולהוציא הדמים לשכור אחרת לא: **יש האילן**. מי שמישכן אילן לחצירו כי הני משכנתא דסורא דכתבי במשלה שנייא אילני תיפוק ארעא דא בלא כסף לעיל (ד' טו:): שניהם אסורין. נו. לזקק עלים ולשרוף דאי שריף ליה ליה כליא קרנא דמלוה ואי שריף ליה מלוה כליא קרנא דלוה: **הדרא ארעא**. דשדה זו שכן לוקמין דממי העלים ושמה יפגע יוצל בתוך שני המשכונא וקא כליא קרנא דלוה: **שאינה חוזרת ציובל**. אלא ימתין עד ששים ותמזור לו: והארץ לא תמכר ללמנוסות. כאן פירש לך טעמו של מלות יוצל. אלמא אין היוצל מוציא אלא קרקע שאם לא היתה מנות יוצל היתה נלמנת: **ה"ג אלא הכא במאי עסקינן בזמן שאין היוצל נושא**. דלא כליא קרנא: **ניצלתיה לציב**. אי לא למכילא קרנא חייש ל"ל ליקח זו קרקע יצקת המלוה את העלים וישפרס: זימנין דשלמו ליה ימי משכנתא. שנים שהיה האילן ממושכן לו יכלו לפני היוצל ארבע או חמש שנים ואותן שנים יאכל ליה את הפירות קודם שמשוּב לבעלים ולעולם מכלינן קרנא: אם נסן. את השכר ואפילו כולו: לא יעול. כדמפרש לקמן (א) דהמוצע ידו על התמחונה: אם נסן לא יעול. בממיה. והלא טענת התובע צריא וחזקה מטענת הנזבע דלמרא ליה הכי ליה היא ספינתא גופא דהא אחרת לי ספינה זו ואנא מיימנתא כאן חמרא ואוליך למקום שהמנית דהא אלא יין סתם אמרי וכיון דבעל היין יכול להשלים תנאו חייב הספן להעמיד לו ספינה: יימא

דברי ר"ש בן אלעזר שהיה ר"ש בן אלעזר אומר אם בדרך הילוכה ניטלה אומר לו הרי שלך לפניך ואם לא חייב להעמיד לו חמור ומי מצית מוקמת לה כר"ש בן אלעזר והא קתני רישא השוכר את החמור והבריקה או שנשתתתה אומר לו הרי שלך לפניך ואילו ר"ש בן אלעזר אמר השוכר את החמור "לרכוב עליה והבריקה או שנשתתתה חייב להעמיד לו חמור אמר רבה בר רב הונא לרכוב עליה שאני אמר רב פפא יוכלי וזוכית בלרכוב עליה דמי אמר רבה בר רב הונא אמר רב השוכר את החמור לרכוב עליה ומתה לו בחצי הדרך גותן לו שכרו של חצי הדרך ואין לו עליו אלא תרעומת היכי דמי אי דשכיח לאגורי תרעומת מאי עבידתיה אי דלא שכיח לאגורי אגרא בעי למיתב ליה לעולם דלא שכיח לאגורי ומשום דאמר ליה אילו בעית למיתי עד הכא לאו אגרא בעית למיתב היכי דמי אי דא"ל חמור סתם היא חייב להעמיד לו חמור אחר אי דא"ל חמור זה היאם יש בדמיה ליקח יקח לא צריכא בשאין בדמיה ליקח אם יש בדמיה לשכור ישכור רב למעמיה דאמר רב לא מכלינן קרנא דאתמר השוכר את החמור ומתה לו בחצי הדרך אמר רב אם יש בדמיה ליקח יקח לשכור אל ישכור ושמואל אמר יאף לשכור ישכור במאי קמיפלגי רב סבר לא מכלינן קרנא ושמואל סבר מכלינן קרנא מיתבי (ב) יבש האילן או נקצץ שניהם אסורין בו כיצד יעשה ילקח בו קרקע והוא אוכל פירות והא הכא כיון דכי מטי יובל קא הדרא ארעא למרה וקא כליא קרנא הכא במאי עסקינן דובין ליה לשיתין שנין דאמר רב חסדא אמר רב קמינא מונין למוכר שדהו לששים שנה שאינה חוזרת ביובל שנאמר ויהארץ לא תמכר לצמחת מי שאין שם יובל נצמחת יש שם יובל אינה נצמחת סוף סוף לבי ממו שיתין שנין קא הדרא ארעא למרה וקא כליא קרנא אלא הכא במאי עסקינן בזמן שאין היובל נוהג ה"ג מסתברא דאי סלקא דעתך בזמן שהיובל נוהג ומכלינן קרנא נצלחיה לציבי ונשקליה אי משום הא

אילו עד הכא בעית למיתי לאו אגרא בעית למיתב. תימה דהשתא מיהא דלאו עד הכא בעי למיתי למה יתן לו שכר וי"ל דהא דקאמר לעולם דלא שכיח לאגורי היינו לפי אותן דמים (א) שהשכיר מזה אבל בטפי פורתא ימלא (ב) להשכיר והרי נהנה במה שבא עד כאן לכך גותן לו חצי שכרו ואין לריך לפחות המשכיר משכרו מה שזה גותן עתה יתן מעט מכאן ואילך כיון דהוא אנוס א"כ כגון שיוכל למכור סחורתו במקום שמת החמור וירוח בה ויש סוחרים הרבה שאין מציאין סחורתן אלא עד כאן לכך יתן חצי שכרו: **ואם יש בדמיה לשכור ישכור רב למעמיה**. ה"מ לשנויי דאין דממיה לשכור אלא רוב פעמים יש דממיה לשכור והאמת משני ליה והא דלמרא בסוף פרק השואל (לקמן דף ק. א.) אי דלמרא בית זה ונפל אודא ליה ולא אמר אם יש דממיה לרב ליקח יקח ולשמואל אפילו לשכור ישכור דהתם אין הנותן עומד לימכר אלא להסיף עליו ולחזור ולבטחו כצמחילה וכיון דא"ל בית זה ונפל אין למוכרו וגם לא קבל עליו להסיף יצאה צבתינן בית זה אלא בית זה כמו שהוא השכיר לו לדור זו כל זמן שיוכל וכי נפל אודא אבל חמור שמת אין עומד אלא למכרו דממיה ולכך יש דממיה ליקח יקח לשכור יכור: **והא הכא דבי מטי יובל**. ולצריכתא גופא א"ש אע"ג דהשתא נמי דליקח הקרקע קרי כליא קרנא מ"מ נפקא מינה ללוה דלא לילל לציבי דומינן דשלמי ימי משכנתא מקמי דלימטיה יוצל או איתרמי ליה זוזי ופריק ואכיל תרתי או תלת שנין קמי יוצל אבל לרב דלמרא לא מכליא ליה קרנא קשה ליה דמ"מ כליא קרנא כיון שלבסוף לא תשאר הקרקע ציד הלוה: **במוכר שדהו אם שנה**. קס"ד כיון דלומן ארוך כיב מכר לו לא חשיב כליא קרנא: **אילו** ביין סתם וספינה זו אם נתן אמאי לא ימורא **אם נתן אמאי לא ימורא** צימא ליה הב אי ספינתך ואנא מיימנתא חמרא. לא מיבעיא אם לא נתן שלא יתן כדקתני אלא אפילו אם נתן כבר יחזור ויטול כיון שזה יכול להביא ספינה יין והמשכיר אינו יכול להביא ספינה זו שהתנה ולא דמי להא דלמרא לעיל אילו עד הכא בעית למיתי כו' דהתם מהני ליה שיוכל בקל (א) להשכיר מכאן עד מקום שירצה או למכור שם סחורה כדפרישית לעיל אבל הכא לא שייך למימר הכי שהיין נטבע ומה ימכור אבל אין לפרש דהכי פריך אמאי לא יטול שכר חצי הדרך שלא הלך עדיין אבל שכר חצי הדרך שכר הלך ניחא ליה שלא יטול דא"כ הא דקתני אם לא נתן לא יתן דמשמע שלא יתן כלל אפילו שכר חצי הדרך ה"ל לאקשווי אמאי לא יתן כלל:

בד א ב מ"י פ"ה מהל'
שכרות ה"א ועי'
בהשגות ובמ"מ סמג עשין
פטו טוש"ע ח"מ סי' שי
סעף א:
בד א מ"י שם הלכה ב'
ועיין בהשגות
ובמגד משנה טוש"ע שם
סעף ב':
בד ד מ"י שם טוש"ע שם
סעף א:
בד ה ו מ"י שם טור
וש"ע שם סעף ב':
בד ז מ"י פ"ה מהל'
שמעיה ויובל הלכה
ב סמג לארין ערה:
בד ח מ"י פ"ה מהל'
שכרות הלכה א
סמג עשין פטו טוש"ע ח"מ
סי' שא סעף ד':
ב ט מ"י שם טוש"ע סעף
ב':

לא קשיא זמנין דשלמו שני משכנתא מקמי יובל אי נמי דמטו ליה זוזי ופריק לה ארבע וחמש שנין מקמי יובל ת"ר השוכר את הספינה ומטבעה לה בחצי הדרך ר' נתן אומר היאם נתן לא ימורא ואם לא נתן לא יתן היכי דמי אילו ימורא בספינה זו ויין סתם אם נתן אמאי לא ימורא ליה הב לי ספינתא דאנא מיימנתא חמרא אלא בספינה סתם ויין זה אם לא נתן אמאי לא יתן נימא

אלא בספינה סתם ויין זה אם לא נתן אמאי לא יתן צימא ליה הב אי חמרא ואנא מיימנתא ספינה. לא מציעא אם כבר נתן שלא יטול אלא אפילו לא נתן יש לו לתת כל השכירות שהרי קנה המשכיר כל השכירות במשיכת השוכר את הספינה כיון שמומן המשכיר לקיים תנאו או אפילו בלא משיכה כיון שמשכיר יכול לקיים תנאו ושוכר אינו יכול לקיים א"כ מולו גרם והיו כחוזר בו ויתן לו מחצי הדרך שלא הלך כפועל בטל וקשה דלמאי יתן לו כלל מחצי הדרך שלא הלך אפילו כפועל בטל כיון שאירעו אונס הא אמרינן לעיל (דף ע"ו.) היכא דהשוכר אנוס דלמרא מיטרא דא"כ להשקותה דהוי פסידא דפועלים ומשמע לעיל דכל אונס שאירע לבעה"ב שלא היה לו לידע יותר מן הפועלים הוי פסידא דפועלים והכא נמי על כרחך פריך שיתן אפילו שכר חצי הדרך שלא הלך מדינתא ליה הא דקתני אם נתן לא יטול דמשמע אם נתן כל שכרו לא יטול כלל ומיכך ריב"ז דלעיל שהפועלים לא אצדו כלום רק שנתבטלו אין גותן להם כלום אבל הכא שהמשכיר הפסיד ספינתו כפועל בטל מיהא אית ליה כיון שמומן לקיים תנאו: